

ЗАНЯТТЯ № 5

Тема: Основні симптоми та синдроми при гіпертонічній хворобі та симптоматичних артеріальних гіпертензіях. Гіпертонічні кризи. Невідкладна допомога.

1. Актуальність теми: Гіпертонічна хвороба і симптоматичні артеріальні гіпертензії є поширеними хворобами дорослого населення України, що часто спричинюють потребу в госпіталізації, призводять до тимчасової втрати працездатності та інвалідності. Наявність артеріальної гіпертензії підвищує ризик загальної смертності в чоловіків в 4,5 рази та в 1,9 рази в жінок. Неадекватний контроль рівня артеріального тиску нерідко призводить до тяжких ускладнень, таких як інфаркт чи інсульт, а також до розвитку серцевої недостатності. Тому знання основних проявів артеріальних гіпертензій є вкрай важливими в майбутній професійній діяльності студента-медика.

2. Навчальні цілі заняття:

Знати:

- анатомію і фізіологію серця;
- фізіологію кровообігу;
- методи обстеження системи кровообігу;
- критерії нормального артеріального тиску за ВООЗ;
- правила й техніку вимірювання артеріального тиску;
- основні симптоми патології серцево-судинної системи, що виявляються під час розпитування та фізичних методів обстеження хворого;
- план обстеження хворих з артеріальною;
- діагностичне значення лабораторних та інструментальних обстежень серцево-судинної системи, зокрема діагностичне значення електрокардіографії, ехокардіографії та ангиографії;
- основні чинники ризику артеріальної гіпертензії;
- клінічну картину синдрому артеріальної гіпертензії;
- класифікацію гіпертонічної хвороби;
- захворювання, при яких спостерігається симптоматична артеріальна гіпертензія;
- принципи невідкладної допомоги хворим з високим артеріальним тиском.

Вміти:

- обстежити хворого з синдромом артеріальної гіпертензії;
- оцінювати результати вимірювання артеріального тиску;

- виявляти та інтерпретувати клінічні прояви з боку серцево-судинної системи та інших систем організму, обумовлені підвищенням артеріального тиску;
- виявлені симптоми групувати у синдроми гіпертонічної хвороби та симптоматичної артеріальної;
- інтерпретувати дані лабораторно-інструментальних обстежень хворих з даними синдромами;
- вміти надавати невідкладну допомогу в разі гіпертонічного кризу.

Оволодіти:

- навичками самостійного клінічного обстеження хворих з синдромами артеріальної гіпертензії;
- навичками оцінки рівня артеріального тиску за сучасними критеріями ВООЗ;
- інтерпретацією даних лабораторних та інструментальних методів обстеження хворих з артеріальною гіпертензією;
- навичками ЕКГ-діагностики гіпертрофії міокарда лівого шлуночка серця;
- навичками невідкладних медичних заходів у разі високого артеріального тиску.

3. Виховна ціль: полягає у вихованні у студентів свідомості, що дотримання засад здорового способу життя є головним засобом первинної та вторинної профілактики артеріальної гіпертензії, профілактики серцевої та судинної недостатності. У контексті цього наголошується що малосольова дієта, рух, відмова від алкоголю та куріння є важливими чинниками, що запобігають розвитку гіпертонічної хвороби. Крім того, на занятті студентам підкреслюють важливість засвоєння тези, що стресів необхідно не тільки самим уникати, але і своєю поведінкою не викликати їх і в інших, оскільки стреси є одним з найважливіших етіологічних чинників артеріальної гіпертензії. Важливо також систематично утверджувати у свідомості студентів засади медичної етики і деонтології, професійної відповідальності та обов'язковості.

4. Міждисциплінарна інтеграція:

Попередні дисципліни:

- фізика;
- нормальна анатомія;
- нормальна фізіологія;
- патологічна анатомія;
- патологічна фізіологія;

- променева діагностика;
- медична психологія.

Наступні дисципліни:

- внутрішні хвороби;
- поліклінічна справа;
- сімейна медицина;
- торакальна і судинна хірургії;
- функціональна діагностика;
- фармакологія;
- неврологія;
- очні хвороби;
- ендокринологія;
- соціальна медицина, економіка та організація охорони здоров'я.

Внутрішньоопредметна інтеграція:

- методи обстеження хворих із захворюваннями серцево-судинної системи;
- синдроми захворювань нирок;
- синдроми ендокринної патології.

5. Зміст теми заняття:

1. Гемодинамічні чинники, які визначають величину артеріального тиску.
2. Визначення ВООЗ/МТГ для артеріальної гіпертензії, есенціальної гіпертензії (гіпертонічної хвороби) та симптоматичної гіпертензії.
3. Основні причини артеріальної гіпертензії.
4. Головні ланки патогенезу гіпертонічної хвороби.
5. Класифікація гіпертонічної хвороби за рівнем артеріального тиску та за ураженням органів-мішеней.
6. Основні клінічні прояви гіпертонічної хвороби.
7. Клінічна картина гіпертонічного кризу.
8. Лабораторно-інструментальні методи обстеження хворих з синдромом артеріальної гіпертензії.
9. Уявлення про симптоматичні артеріальні гіпертензії.
  - 9.1. Нефрогенні.
  - 9.2. Ендокринопатичні.
  - 9.3. Ангіогенні.

- 9.4. Неврогенні.
- 9.5. Застійна.
- 9.6. Гемодинамічні.
10. Ускладнені та неускладнені гіпертонічні кризи. Принципи невідкладної допомоги.
11. Проблеми первинної та вторинної профілактики артеріальної гіпертензії.

6. План та організаційна структура заняття:

Підготовчий етап (10 % часу)

1. Організація заняття.
2. Визначення навчальних цілей та їх мотивація.
3. Контроль вихідного рівня знань.

Основний етап (75 % часу)

1. Самостійна робота студентів у палатах: розпитування та повне об'єктивне обстеження хворих на гіпертонічну хворобу, з різними формами симптоматичної артеріальної гіпертензії.

2. Розбір результатів самостійної роботи студентів.

Студенти доповідають викладачу в присутності всієї групи анамнез та дані фізичного обстеження призначеного для курації хворого з артеріальною гіпертензією, відзначаючи можливі причини наявної патології.

3. Ознайомлення студентів з результатами лабораторно-інструментальних обстежень хворого за даними історій хвороби.

4. Аналіз даних електрокардіографічного обстеження хворих.
5. Розпізнавання синдромів артеріальної гіпертензії.

Заключний етап (15 % часу)

Контроль і корекція рівня професійних вмінь і навичок.

Контрольні питання:

1. Які основні чинники ризику гіпертонічної хвороби?
2. Який рівень артеріального тиску вважається нормальним?
3. Скарги хворих на гіпертонічну хворобу.
4. Можливі ускладнення гіпертонічної хвороби.
5. Які дані перкусії границь серця у хворого з тривалою артеріальною гіпертензією.
6. Дані аускультатії серця у хворого на гіпертонічну хворобу?

7. Які зміни на очному дні спостерігаються у хворих з гіпертонічною хворобою?
8. Які ускладнення з боку сечовидільної системи розвиваються внаслідок гіпертонічної хвороби?
9. Класифікація гіпертонічної хвороби.
10. При яких захворюваннях спостерігається симптоматична артеріальна гіпертензія?
11. Які зміни на ЕКГ характерні для гіпертонічної хвороби?
12. Клінічні прояви гіпертонічного кризу.
13. Ускладнені та неускладнені гіпертонічні кризи. Принципи невідкладної допомоги.
14. В чому полягає первинна та вторинна профілактика гіпертонічної хвороби?

Підведення викладачем підсумків заняття.

Домашня самопідготовка:

1. Синдром артеріальної гіпертензії.
2. Етіологія й патогенез гіпертонічної хвороби.
3. Ураження органів-мішеней при підвищенні артеріального тиску.
4. Лабораторно-інструментальні методи діагностики артеріальної гіпертензії.
5. Сучасна класифікація гіпертонічної хвороби.
6. Гіпертонічні кризи та невідкладна допомога в разі їх виникнення.
7. Симптоматичні артеріальні гіпертензії.
8. Принципи профілактики артеріальної гіпертензії.
9. Синдром артеріальної гіпотензії.

Література:

1. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 5-е вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – С. 179–184, 233-237, 276-281.
2. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 3-є вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – С. 179–184, 233-237, 276-281.
3. Основи внутрішньої медицини: Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 2-е вид. –К.: Здоров'я, 2004. – С. 164–170, 216–219, 255–260.
4. Яворський О.Г., Ющик Л.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб у запитаннях і відповідях. К.: Здоров'я, 2003. – 568–591 пит. (серцево-судинна система).

5. Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Нейко Є.М., Пиріг Л.А. та ін.; за ред. проф. Ю.І.Децика. – 1-е вид. – К.: Здоров'я, 2000. – С.212–214, 251–256.
6. Яворський О.Г. Навчальний DVD-фільм «Пальпація, перкусія, аускультация». Українською й англійською мовами. – 2005.
7. Яворський О.Г. Схема історії хвороби (для студентів III курсу). – Львів, 1992. – 16 с.
8. Новосад А.Б., Буфан М.М., Короткий В.В. Навчальна історія хвороби. Методичні вказівки для студентів III курсу медичного факультету. – Львів, 2019. – 20 с.
9. Яворський О.Г. Основи загальної електрокардіографії (для студентів медичних інститутів). Львів, 1992. – 27 с.
10. Схема і методика розшифрування електрокардіограми: Методичні рекомендації з пропедевтики внутрішньої медицини /Новосад А.Б., Буфан М.М.; за ред. проф. Дутки Р.Я. – Львів – 2019.
11. Короткий В.В., Новосад А.Б. Комп'ютерні тести з пропедевтики внутрішніх хвороб. – Київ: Здоров'я, 2001. – 62-94 с.